

Panevėžyje atidarytas moderniausias Lietuvoje VĮ Valstybinių miškų urėdijos miško sodmenų išauginimo kompleksas, kai kuriais technologiniais sprendimais lenkiantis net aplinkinių šalių medelynus – miško sodmenys išauginami naudojant moderniausius išteklius tausojančias technologijas.

Nuo medelyno - iki modernaus komplekso

„Medelynas skaičiuoja daugiau nei 50 metų – čia per pusę šimtmečio išauginti dešimtys milijonų medelių, šiandien tvirtai įleidusių šaknis Lietuvos miškuose. Todėl didžiuojamės ne tik savo prasminga veikla, bet ir pažanga, kurią padarėme per pastaruosius metus išauginant miško sodmenis, ir tai pirmiausia – mūsų komandos žinių ir sunkaus darbo rezultatas“, – sakė Valstybinių miškų urėdijos generalinis direktorius Valdas Kaubė. – „Įdiegę pažangiausias miško sodmenų auginimo technologijas pagerinome miškams įveisti ir atkurti skirtų sodmenų kokybę, veiklą padarėme maksimaliai efektyvią, sumažinome sodmenų išauginimo kaštus ir esame lankstūs didinti pardavimus tiek privatiems miško savininkams, tiek užsienio pirkėjams“.

Komplekso teritorijoje sumontuota sėklų paruošimo ir sėjimo, vaškavimo linijos, sodmenų šaldytuvai ir konteinerinių sodmenų rūšiavimo linija, ažuolo gilių termoterapijos linija ir gilių laikymo šaldytuvai, šiltnamiai aprūpinti naujausia laistymo, šildymo ir vėdinimo įranga bei pavėsinimu, išplėstos sodmenų auginimo aikštelės ir įrengta unikali aikštelė diena-naktis, leidžianti sukurti tokias sąlygas sodmenims, kurioms esant jie greičiau sutvirtėja ir sumedėja.

„Prie kiekvieno medžio per jo gyvenimo prisiliečia ištisos keturios miškininkų kartos. Teisingas sodmenų paruošimas yra svarbiausia pasirengimo dalis. Valstybinės įmonės turi siekti maksimalaus efektyvumo. Ir šios investicijos daromos iš įmonės resursų, o ne ES lėšų įrodo, kad net ir miško sodmenų ruošime galima sukurti inovacijas, padidinti darbuotojų našumą ir įmonės pelningumą,“ – sakė Aplinkos ministras Simonas Gentvilas.

Sodmenų išauginama 4,5 karto daugiau

„Naujausioms technologijoms žengiant į priekį ir miškininkystės srityje – Panevėžio regioninio padalinio medelyne išauginant net tris sodmenų rotacijas per metus, sodmenų

uginimo procesą padarėme nenutrūkstantį“, – sako V. Kaubré. – „Šiame komplekse kasmet išauginsime net 20 mln. sodmenų – tai iki 4,5 kartų daugiau, nei prieš investicijas į naujausią įrangą. Be to, sumažinome ir miško sodmenų išauginimo kaštus“.

Valstybinių miškų urėdijos Panevėžio regioninio padalinio medelyne sumontuota automatizuota sėjimo įranga, kai sėklos sėjamos ne į atvirą gruntą, o į specialius tam pritaikytus konteinerius, pastatyti modernūs šiltnamiai. Šis technologinis sprendimas leidžia išauginti 3 sodmenų rotacijas per vieną sezoną, sėklų išėigą sumažina iki 6 kartų, taip pat sodmenys konteinerizuota šaknų sistema pasižymi geresniu medelių prigijimu.

Pasak Panevėžio regioninio padalinio medelyno vadovo Egidijaus Kaluinos, sėjimo procesas yra visiškai automatizuotas: į paruoštas durpes sėjamos sėklos, mulčiuojama ir drėkinama. „Medelyne sudygsta net 95 proc. medelių, kai atvirame grunte – 80 proc. – tai pasiekama sudarius palankias sąlygas medeliui augti palaikant atitinkamą šilumą, drėgmę bei apšvietimą“.

Medelynas, aprūpintas ir vienintele Lietuvoje, 4 kartos vaškavimo technologija: sodinukai vaškuojami apsaugant juos nuo kenkėjų priemonėmis, kuriose nėra cheminių preparatų. Jos privalumais galėsime naudotis nuo 2023 metų.

Panevėžio medelyne įrengti net penki modernūs šiltnamiai su mikroklimato palaikymo, papildomo apšvietimo, laistymo ir CO2 kontrole, vieno sėjimo metu talpinantys 8-10 mln. sodinukų, kurie po sėjimo šiltnamiuose auginami 7-8 savaites, o vėliau perkeliama į šiais metais gerokai praplėstas sodmenų auginimo aikšteles lauke.

Šiais metais medelyne sumontuota ir didžiausią pažangą miškininkystės srityje žyminti aikštelė diena-naktis, kurios plotas 3100 kvadratinų metrų, su automatiškai išsivyniojančiu stogu, leidžiančiu sukurti tokias sąlygas sodmenims, kurioms esant jie greičiau sutvirtėja ir sumedėja, todėl trumpėja sodmenų vegetacijos periodas ir sodmenys anksčiau gali būti persodinti į mišką.

Sumontuota ir pusiau automatinė konteinerinių sodmenų rūšiavimo linija, skirta spygliuočių sodmenims. Joje buvo sujungti visi rūšiavimo etapai: nuo daigų išstūmimo iš kasečių iki pakavimo bei kasečių išpurtymo ir plovimo: linijos pradžioje padedama kasetė su sodmenimis, o pabaigoje lieka švari kasetė, kurioje vėl galima sėti. Išrūšiuoti sodmenys keliauja į naujus šaldytuvus, kuriuose žiemą galima laikyti iki 12 mln. sodmenų, taip pailginant pavasario sezoną iki birželio.

Ažuolo gilių kokybei - termoterapija

VMU iki šiol turi tik vieną miško sėklų saugyklą Dubravos regioninio padalinio medelyne. Šiandien Panevėžio RP jau įrengta sėklų saugykla, skirta ąžuolui. Siekiant sumažinti rizikas – kad visos VMU sėklos nebūtų saugomos vienoje vietoje Dubravos medelyne, pradėti ir rezervinės sėklų saugyklos projektavimo darbai Panevėžyje. Tuo pačiu bus įrengta ir konteinerinių sodmenų rūšiavimo linija, skirta lapuočių sodmenims.

Pernai, modernizuojant visą Panevėžio medelyno kompleksą, pradėjo veikti moderniausia ir našiausia Europoje ąžuolo gilių termoterapijos linija, kurios pagalba jau apdorota apie 19 tonų gilių ir saugykla-šaldytuvas, kuriame iki 2022 m. pavasario bus saugomos 9 tonos gilių.

„Kadangi paprastas ąžuolas gausiai dera kas 2-5 metus, todėl nebuvo galimybės planuoti tolygaus reikiamo sodmenų kiekio pateikimo miškams įveisti ar atkurti. Turint įrangą, derliaus metais galima apdoroti 30-50 tonų gilių, surinktų paprastojo ąžuolo sėklinės bazės objektuose: sveikos ir nepažeistos gilės greitai atskiriamos, jos apdorojamos temperatūriniuose katiluose, išdžiovinamos ir supilamos į talpas ilgalaikiam saugojimui (3-4 metus) žemoje temperatūroje. Ši įranga leidžia giles išlaikyti gyvybingas ir pagal poreikį, paruošti jas sėjai, perduodant siuntas kitiems medelynams“, – sakė E. Kaluina.

Ilgalaikis ąžuolo gilių saugojimas leidžia įmonei lengviau planuoti miško medelynų veiklą, tolygų miško įveisimą ar atkūrimą ne tik valstybiniuose, bet ir privačiuose miškuose, mažinant šių darbų savikainą ir gerinant kokybę.

Investicijos - ir į kitus įmonės medelynus

VĮ Valstybinių miškų urėdijos Panevėžio regioninio padalinio medelynas įkurtas 1968 m., o nuo 2009 metų į jį buvo nuosekliai investuojama – investicijos siekia beveik 10 mln. eurų.

Prieš pradedant investicijas medelyne kasmet buvo auginama 6 mln. sodmenų, iš kurių realizuojama 1,7 mln. Po modernizacijos planuojama išauginti 20 mln. sodmenų, iš kurių planuojama realizuoti 14 mln. Šiuo metu daugiausia užsienio rinkai užauginama ir eksportuojama paprastosios eglės, tačiau technologinės sodmenų auginimo galimybės medelynuose pritaikytos ir pušims bei juodalksniams auginti. Valstybinių miškų urėdijos sodmenis daugiausia perkant klientams iš Suomijos, Švedijos, Latvijos bei Estijos, tai įrodo jų vertingumą ir aukštą kokybę.

VĮ VMU sodmenų išauginimo veiklą vykdo 20 miško medelynų. Šiuo metu vykdoma medelynų veiklos optimizavimo programa, kurios tikslas – optimizuoti medelynų skaičių ir infrastruktūrą, pagerinti medelynų tvarkymą, priežiūrą, išauginamų sodmenų kokybę, kryptingai diegti naujas miško sodmenų technologijas – tai reiškia, kad iki 2025 m. įmonės medelynų skaičius bus sumažintas iki 13 perspektyvių ir konteinerizuotų medelynų, taip pat turėtų būti išlaikomas Raudondvario dekoratyvinių sodmenų medelynas.

Planuojama, kad Valstybinių miškų urėdijos medelynų modernizavimo projektas bus baigtas 2025 metais ir iš vieno hektaro ploto bus išauginama daugiau nei du kartus daugiau medelių. Skaičiuojama, kad vietoje 50 mln. medelių, Valstybinių miškų urėdijos medelynuose per metus galima bus užauginti net 90 mln.

